



Betent strid om Europas største batterifabrikk

Mo i Rana

Arnfinn Mauren



Nord-Norges fjerde største by kan få Europas største batterifabrikk. Men planene er i ferd med å utløse en betent strid om vindkraft.

E24! Økonomi fra E24.no

Det er blitt beskrevet som et fremtidig industrieventyr. I regi av selskapet Freyr planlegges det en batterifabrikk i Mo i Rana med et investeringsbehov på flere titalls milliarder kroner.

Planene er solgt inn til kommunen med en gulrot det kan bli vanskelig å si nei til. Freyr anslår at fabrikkene kan skape opptil 2500 arbeidsplasser.

- Vi skal være Norges grønne hovedstad. Derfor ønsker vi fabrikkene velkommen, sier ordfører Geir Waage (Ap) i Rana.

Uttalelsen er ikke en høflighetsfrase. Det siste halvåret er det etablert både direkte og indirekte bånd mellom kommunen, enkeltpolitikere og Freyr.

Ordførerens velkomsthilsen er et ekko av synspunktene til mange av byens politikere. Fabrikkene har knapt hørbare motstandere. Saken har likevel skapt skepsis og splittelse.

Motsetningene ble forsterket da politikerne i vår fikk utdelt en sakliste med et «hemmeligstemplett» punkt. Det viste seg å handle om kjøp av aksjer for ti millioner kroner i Freyr. Aksjekjøpet ble vedtatt, men både lokalavisen Rana Blad og opposisjonen reagerte.

«I slikt samrøre vil kommunens objektive rolle overfor egen befolkning ha liten troverdighet», skrev Rana Venstre i et leserinnlegg etter vedtaket.

I horisonten venter nemlig en langt mer omstridt sak enn selve fabrikkplanene.

Bak selskapet Freyr står Torstein Dale Sjøtveit, Tom Einar Jensen og Tore Ivar

FAKTA



Jernverksbyen

Mo i Rana er administrasjonsstedet i Rana kommune. Det har vel 18.600 innbyggere.

I 1946 vedtok Stortinget å etablere A/S Norsk Jernverk i Mo i Rana. Produksjonen kom i gang i 1955 og førte til en kraftig vekst i innbyggertallet.

Flere store kraftkrevende industrivirksomheter er nå lokalisert på det tidligere jernverksområdet, som nå går under navnet Mo Industripark.

Sletteemoen, alle hjemmehørende i Oslo-området. Ambisjonen deres er å bygge en fabrikk som skal levere batterier til 600.000 elbiler i året.

Men fabrikkene trenger også kraft. Det årlige behovet er blitt anslått til 2500-3000 GWh, og Freyr har ikke lagt skjul på at de ønsker vindkraft til batterifabrikkene.

Freyr har etablert datterselskapet Sjonfjellet Vindpark, og tidligere i år ble det gitt tillatelse til å sette opp en vindmølle på fjellet, vest for Mo i Rana.

- Vindparken er viktig for realiseringen av batterifabrikkene og en viktig del av egenkapitalen, sa Sjøtveit i et intervju med E24 i fjor.

Mener fabrikkene er lokkemiddel

Blant både politikere og naturvernere har vindkraftplanene bidratt til å dempe entusiasmen for batterifabrikkene. Tidligere leder av Naturvernforbundet i Nordland, Erling Solvang, er ikke i tvil om motivet bak fabrikkene.

- Hvordan skal man øke den sosiale aksepten for vindkraft? Jo, man kobler sammen industrivirksomhet med vindkraft. Slik prøver utbyggerne å korrumpere lokalmiljøet, mener han.

Et anlegg med opptil 100 vindmøller vil også berøre naboen Nesna. Der har kommunen som grunneier vedtatt ikke å gå



Sjonfjellet ligger delvis i Rana, delvis i Nesna kommune. Fra fjellet er det utsikt mot Helgelandskysten. Nå er fjellet blitt en del av debatten om en ny batterifabrikk i Mo i Rana. Selskapet bak fabrikkens ønsker også å bygge en vindmøllepark her
Foto: Hans Petter Sørensen

inn i forhandlinger med utbyggere i denne perioden.

Vedtaket ble gjort etter forslag fra SV. Kristian Sivertsen, SVs frontfigur i Nesna, mener at fabrikkplanene blir brukt som et lokkemiddel for å si ja til vindmøller. Det slår ulikt ut i de to nabokommunene, ifølge Sivertsen.

- Når du legger frem et løfte om 2500 arbeidsplasser i en kommune som er tuffet på industri, så skal man være ganske tøff for å stå imot. Industriutbygging går foran alt i Rana, mener han.

Lokal SV-leder er ansatt i Freyr

Vindmølleplanene på Sjonfjellet kan bli en delikat sak for SV i Nordland. Det klare nei i Nesna gjenspeiles ikke i partiets lokalag i Rana.

- Lokallaget har vedtatt at de vil avvente konsesjonssøknad med konsekvensutredning, før endelig konklusjon trekkes, sier Hilde Rønningsen.

Rønningsen er formannskapsmedlem for SV, gruppeleder i kommunestyret i Rana og partiets ordfører kandidat ved valget i 2019. Foran valget uttalte partiet seg kritisk til en vindmøllepark, men har foreløpig ikke flagget et klart standpunkt. Rønningsen er uansett inhabil i saker som vedrører Freyr. Siden valget er SV-politikeren blitt kommunikasjonsjef i Freyr.

Som talsperson for Freyr avviser hun at selskapet frister med batterifabrikk for å få tak i en vindkraftkonsesjon.

- Et ja til en vindmøllepark på Sjonfjellet er ikke en forutsetning for at fabrikkens bygges, men det vil definitivt styrke sjansene for å lykkes, sier hun.

Flere SV-ere i sentrale posisjoner

Hilde Rønningsen er ikke den eneste med bakgrunn fra SV som jobber med å få realisert batterifabrikk. I Freyrs ledergruppe sitter også Marius Meisfjord Jøsevold, gruppeleder for SV i fylkestinget i Nordland.

I tillegg har tidligere finanspolitiske rådgiver i SVs stortingsgruppe, Kim-André Åsheim, flyttet hjem for å bli prosjektleder i Rana Utviklingsselskap. Han arbeider blant annet med ringvirkningene av en batterifabrikk. Åsheim føler seg trygg på Freyrs motiver.

- Vi har sjekket og undersøkt hele veien. Vår opplevelse er at de er seriøse, sier han.

Vindkraft er ikke noe nytt tema i Rana. I 2013 sa kommunestyret nei, da selskapene Norsk Grønnekraft og Nordnorsk Vindkraft søkte om konsesjon om vindkraft på Sjonfjellet. Men den saken ble stilt i bero av NVE.

Men denne gangen har saken et tilleggsmoment: Utløser batterifabrikkens behov

for mer kraft? Nordland er Norges nest største kraftfylke, og i et normalår har fylket et kraftoverskudd på rundt 7 TWh - langt mer enn det fabrikkens trenger.

- Derfor hører ikke de to sakene i hop. Men presset for å få bygd ut Sjonfjellet kommer. Det registrerer jeg, sier Senterpartiets gruppeleder i kommunestyret, Johan Petter Røssvoll.

Tallene for Nordland blir imidlertid imøtegått med tall for Helgeland. Isolert sett har Helgeland bare et kraftoverskudd på rundt 1 TWh, ifølge Helgeland Kraft.

- Overskudd er viktig for å bevare konkurransedyktige priser. Etableres det en fabrikk som har behov for 2-3 TWh - uten ny kraftproduksjon - endrer bildet seg for Helgeland, opplyser direktør for forretningsutvikling i Helgeland Kraft, Frode Vala, til Aftenposten.

Norge har mye, men mangler kunnskap Fremdriften blir fulgt med interesse i forskermiljøet. Forretningsutvikler Edel Sheridan ved Sintef Energi mener Mo i Rana har forutsetninger for å lykkes. Men Freyr har én stor utfordring.

- Freyr må få kompetente mennesker til å flytte til Mo i Rana. Alle nye batteriproducenter sliter med å tiltrekke seg folk med kunnskap om batteriproduksjon, sier hun.

FAKTA

Dette er de tre bak Freyr

Ved sist årsskifte kontrollerte disse tre personene, gjennom sine respektive selskaper, over 95 prosent av aksjene i Freyr:

Torstein Dale Sjøtveit (65)

Arbeidende styreformann i Freyr. Gjennom selskapet Ats Next AS, som han eier sammen med kona Ann Kristin Sjøtveit, har han 39,87 prosent eierandel i Freyr. Tidligere direktør i STX Europe (Aker Yards). Fra 2009 til 2016 arbeidet han i Malaysia som direktør for Sarawak Energy.

Tom Einar Jensen (50)

Administrerende direktør i Freyr. Har bakgrunn fra blant annet gjødselprodusenten Agrinos og det amerikanske selskapet Joule. Eier gjennom selskapet Edge Global 15,62 prosent av aksjene i Freyr.

Tore Ivar Slettemoen (62)

Daglig leder i vindkraftselskapet Njordr, og eier 39,87 prosent av aksjene i Freyr, gjennom selskapet Teknovekst. De siste årene har han vært involvert i byggingen av flere av de største vindprosjektene i Norge.

Miljøpartiet på vippen i Rana

Geir Waage (Ap)

har med unntak av perioden 2011-2015 vært ordfører i Rana kommune siden 2007.



Ved siste valg dannet Arbeiderpartiet en koalisjon med Høyre og SV, men sikret seg flertall først da de fikk støtte fra Miljøpartiet De Grønnes ene representant.

Opposisjonen består av kommunestyrets største parti, Senterpartiet, samt Rødt, Venstre, Frp og KrF.



Dette er den første skissen av batterifabrikkens utarbeidet, av arkitektfirmaet Tanken Arkitektur. To områder i Rana kommune er aktuelle for den 350.000 kvadratmeter store fabrikkens.